

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

5. Передумови і значення прийняття IV Універсала Центральної Ради

Артем Марков, Євгеній Кобилянський
Національний університет харчових технологій

Вступ: IV Універсал УЦР – один з найважливіших документів в історії української держави. Державно–правовий акт визначав долю держави на століття. І сьогодні, коли Україна страждає від суспільно–політичних протистоянь, коли країна хоче знайти своє місце в глобалізованому світі, який, в свою чергу, переживає стрімкі зміни і розподіл сил, я вважаю що тему неймовірно актуальною.

Матеріали та методи: При дослідженні передумов прийняття IV Універсалу ЦР в основному використовувались історичні посібники та довідники, а також інтернет ресурси. Методи, які використовувались при дослідженні – це порівняльно–історичний, метод об’єктивізму.

Результати: Надзвичайних труднощів на початку століття зазнав український народ при спробі створення власної держави. Грудень 1917 – січень 1918 рр. характеризувався досить складним політичним становищем в Україні. Після відхилення ультиматуму, починаючи з 5 грудня 1917 року, Центральна Рада перебувала в стані війни з Раднаркомом Росії. Узгоджені дії російських радянських військ та місцевих більшовиків поставили національно–демократичну революцію перед загрозою поразки. Ситуацію ускладнювало й існування на території УНР двох урядів, які однаково

наполегливо заявляли про свої амбіції. На протипагу УЦР, в Харкові було проголошено Українську Радянську Республіку та її уряду – Народного секретаріату [1, с.330].

За цих складних обставин, які вщент зруйнували усі плани УНР, перед Центральною Радою постали важкі завдання. «В умовах більшовицького наступу життєво важливим для УНР було укладання миру з центральними державами: Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією»[2, с.315]. Зовнішнє та внутрішнє політичнестановище України вимагало негайного проголошення незалежності. Спробою реалізувати ці завдання став ІV універсал, ухвалений 11 січня 1918 року. Але було занадто пізно, «не в останню чергу через ілюзії Центральної Ради щодо перетворення Росії на демократичну федеративну республіку»[1, с. 330].

Вірішальні події розпочалися 25 грудня 1917 року, коли В.Антонов–Овсєєнко віддав 30–тисячному радянському війську наказ про наступ на УНР.

«На жаль, цей важливий юридичний акт було проголошено надто пізно, коли кульмінаційний момент українського національного руху вже був пройдений» – вважає історик О. Бойко[1, с. 331].

Прихід німців не ознаменувався чимось хорошим, вони використовували Україну виключно як постачальника продуктів своїй армії, в свою чергу, німецька військова адміністрація вирішила встановити в Україні новий політичний режим у формі диктатури гетьмана Павла Скоропадського. Коли необхідність в сировинній базі відпала, то вони вийшли з України. Пізніше Гетьманат на чолі з П.Скоропадським різко змінив курс на Росію. «Проголошення федерації з білогвардійською Росією викликало обурення серед широких верств українства, прискорило початок повстання»[2, с. 331].

Наприкінці листопада – початку грудня 1918 року за кілька тижнів боїв війська Директорії оволоділи столицею Української Держави. Проте, розруха і хаос, відсутність єдності в державі, слабкість національного руху і неспроможність керівництва повести за собою мільйонні маси населення призвели до повного провалу, ніщо не змогло протистояти імперським намірам Росії. Скориставшись слабкістю основного ворога – білогвардійців, більшовики втретє встановили свій контроль на теренах України, чим вже остаточно закріпили радянську владу в Україні, яка в свою чергу нанесла нищівних збитків державі і нації в цілому[3, с. 195].

Результатом дослідження цієї теми є з'ясування причин та наслідків проголошення акту незалежності Української держави у 1918 році, а також історичних уроків боротьби за свою незалежність, шляхи розв'язання гострих соціально-економічних, політичних проблем, військових, дипломатичних аспектів захисту революційних здобутків українського народу заради того, щоби не повторювати історичних помилок, ціною яких є найдорожче – життя людей.

Висновки: Таким чином, важливо підкреслити той факт, що історичне значення ІV Універсала Української Центральної Ради полягає у тому, що він вперше в історії українського народу відкривав шлях до вирішення своєї долі, в перспективі міг змінити устрій держави і життя суспільства фундаментально. Тому першочергово у своїй доповіді я намагатимуся акцентувати увагу саме на помилках, які, на жаль, коштували нам незалежності, і через які наша держава зазнала жорстких репресій і втрати великих можливостей. Моя доповідь та її наочні матеріали спрямовані на пробудження національної свідомості і отримання дорогоцінного досвіду, який ми здобули дорогою ціною і який точно ні в якому разі не можна втрачати.

Література

1. *Бойко О.Д.* Історія України: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів.– К.: Вид. центр «Академія», 2011. – 686 с.

2. *Історія України* [Текст]: Навчальний посібник / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович. – К.: Знання-Прес, 2001. – 698 с.

3. *Ресніт О.П., Малій, О.В.* Історія України: Підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів - К.: Генеза, 2010. – 240 с.